from the Author's respectful
Compl^ts

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS

DE

DYSENTERIA CONTAGIOSA, PRAECIPUE DE ILLA SPECIE, QUAE IN INDIIS OCCIDENTALIBUS OBSERVATUR,

QUAM

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate RECTORIS MAGNIFICI,

FRIDERICI GUILIELMI PESTEL,

JURIS UTRIUSQUE DOCTORIS ET JURIS PUBLICI AC PRIVATI PROFESSORIS ORDINARII,

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI *Conſenſu*,
& Nobiliſſimae FACULTATIS MEDICAE *Decreto*,

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in MEDICINA Honoribus & Privilegiis rite ac legitime conſequendis,

Eruditorum Examini ſubmittit

JAMES BARTON,
ANGLUS.

Ad Diem XXIV. *Decembris* MDCCLXXXVIII. *H. L. Q. S.*

LUGDUNI BATAVORUM,
APUD ABRAHAMUM ET JANUM HONKOOP.
MDCCLXXXVIII.

VIRO

INTEGERRIMO, ERUDITISSIMO

ROBERTO KNOX;

SUMMO NOSOCOMIORUM REGALIUM

IN CANADA SITORUM.

INSPECTORI FIDELISSIMO;

MAGNAE BRITANNIAE REGIS EXERCITUUM

PER QUAMPLURIMOS ANNOS

MEDICO ORDINARIO;

COLLEGII REGALIS MEDICORUM

SOCIO DIGNISSIMO;

APUD LONDINENSES SALUTAREM ARTEM

FELICITER EXERCENTI,

AVUNCULO AESTUMATISSIMO

PLURIMUM REVERENDO.

Haſce Studii Primitias

D. D. D.

JAMES BARTON.

In cognitione veri vitandum eſt, ne incognita pro cognitis habeamus, hisque temere aſſentiamur: quod vitium effugere qui volet, (omnes autem velle debent) adhibebit ad conſiderandas res & tempus, & diligentiam.

CICERO.

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS

DE

DYSENTERIA CONTAGIOSA PRAECIPUE DE ILLA SPECIE, QUAE IN INDIIS OCCIDENTALIBUS OBSERVATUR.

PRAEFATIO.

Ratio cur hancce materiem pro Inaugurali mea Specimine, quo legibus hujus Academiae obtemperabo, potius quam aliam elegerim, certe eſt, quia diriſſimi hujus morbi plurimos mihi contigit vidiſſe caſus, quia permulti peſtifero illi morbo laborantes meae curae traditi erant, ab initio enim anni

MDCCLXXX. usque ad finem anni MDCCLXXXII. militum cohors in inſula Jamaicenſi, cujus mea erat cura, ab illo morbo, praecipue paullo poſt eorum exſcenſionem e navibus, frequentiſſime aggrederentur, magna ergo uti decet animi attentione debitaque ſedulitate hujus mali ingreſſus, progreſſus, ſymptomata & exitus diligenter obſervavi, Phaenomena in ab hoc morbo trucidatorum cadaveribus, qua data occaſione, exploravi & fideliter annotavi, ſic magnam, & ut videbatur non inutilem non tantum hujus, ſed aliorum morborum obſervationum ſeriem collegeram & chartis mandaveram, quam ſaeviſſima notabiliſſimaque tempeſtate exeunte anno MDCCLXXXII. ſummo moerore una cum multorum opibus in alto mari ſepultam vidi, poſt illud irrevocabile damnum primam mihi oblatam occaſionem arripui adnotandi denuo omnes antea adnotatos caſus, quos iterum in meam mentem revocare potui, & qui mihi alicujus momenti eſſe videbantur, & hae oblivioni ereptae obſervationes partem hujus Diſſertationis conſtituent, omnia ergo, quae de hocce morbo novi, omnes meae circa illum obſervationes ex puriſſimo fonte, naturae fideliſſima obſervatione hauſtae ſunt, in illa or-

orbis terrarum parte captae, ubi vera Dyſenteria contagioſa plus quam in aliis praecipue ſeptentrionalibus regionibus morbus endemius videtur; ex tali abundanti ſcaturigine deſumtae animadverſiones certe veritati & experientiae magis analogae erunt, quam ubi talis autopſiae occaſio deëſt, tali ergo fundamento tota haec Diſſertatio nititur, neque vanae theoriae atque inutili hypotheſium fuco fidem habebo, in morbi deſcriptione ſummorum in arte Virorum teſtimonia & obſervationes ad confirmandas meas opiniones tantum adducam, illorumque effata circa hujus morbi cauſas, ſymptomata & curam memorabo, me tamen, licet fateor me ſymptomatum obſervatione & remediorum ſucceſſu ad cauſae Dyſenteriae cognitionem manu naturae quaſi ductum eſſe, B. L. non pro Empyrico habeas.

Quod ad thematis mei tractationem attinet, certus ſum, me multa omiſiſſe, multa non pro dignitate pertractâſſe, ſi modo hocce qualiacunque tentamina clarioribus ingeniis ad ulteriorem in hunc morbum indaginem ſtimulent, ſique eo modo pro meis viribus Generis Humani ſaluti conſulere mihi liceat, ſumme felicem me habebo.

Quod ad ſtili nitorem & elegantiam, in hoc reſpectu benevolentiam tuam L. B. quam maxime rogo SENECAE verba in tuam revocans memoriam:

„ *Non quaerit aeger Medicum eloquentem, ſed ſanantem.* "

C A-

CAPUT PRIMUM.

De Dyſenteriae Etymologia Definitione & variis ejus ſpeciebus.

§. I.

Nominis Dyſenteriae Etymologia variis inter Auctores diſcrepantiis anſam praebuit: Nonnulli, nomen a tribus verbis Graecis δυς difficultas, ἔντερον inteſtinum & ῥέω fluo derivârunt, haecce derivatio tamen mihi minus placet, quoniam pleraeque fluxuum denominationes, quae verbum ῥέω poſtulant, non ut Dyſenteria in *ria* terminantur, ſed fere ſemper in *rhea* ut Diarrhea, Menorrhea, Leucorrhea, magis mihi arridet derivatio ex δυς & ἔντερον, praecipue quoniam Veteres nullius fluxus in hujus morbi deſcriptionem mentionem fecerunt, ſed hoc nomine difficultatem Inteſtinorum indicare voluerunt,

Celsus vox Dyſenteriae cum voce tormina permutavit. „ Proxima, ait, his inter inteſtinorum mala tormina eſſe conſueverunt δυσεντερία Graece vocatur (*a*): Scribonius dyſentericos, id eſt torminoſos, ſcripſit (*b*).

Haec tamen denominatio morbi ideam minime tradit, Difficultas enim Inteſtinorum, tormina, in aliis morbis a Dyſenteria quam maxime diverſis locum habere poſſunt, nonne in Diarrhea teſtante Cullen (*c*) & affirmante quotidianâ experientiâ gravisſima tormina ſaepe adſunt? neque illo nomine ſanguinis memoratur effluxus, qui, licet ſignum non vere pathognomonicum hujus morbi tamen frequentisſima moleſtisſimaque Dyſenteriae comes eſt.

Haec de noſtri morbi Etymologia ſufficere credo.

§. II.

(*a*) Celsus *de Medicina Lib.* IV. *Cap.* XV.

(*b*) G. A. Scribonii *idea Medicinae &c. in* 85.

(*c*) Cullen *Practici of Phyſick Part.* II. *Book* III. *Chap.* XI.

§. II.

Variae a variis Auctoribus hujus morbi producuntur Definitiones, a nonnullis definitur, quod ſit cruenta alvi dejectio cum dolore & ventris torſione *(d)*, alii illam torminoſam & ulceroſam dejectionem vocârunt *(e)*; ſunt qui ſanguinis evacuationem tanquam pathognomonicum hujus morbi Phœnomenon in ſuis definitionibus & deſcriptionibus memoraverunt, inter quos praeter mox memoratos Auctores Sauvages *(f)* Linnaeum *(g)* & Macbride *(h)* adducere ſatis erit. — alii teneſmis & torminibus potius animum adverterunt, & ſanguinis excretionem vel plane omiſerunt, vel non niſi in tranſitu quaſi, & tanquam ſignum, quod ſaepe non ſemper tamen lo-

(*d*) J. Oosterdyk Schacht *Inſt. Med. Pract. Lib.* VII. *Cap.* XIV. *p.* 223.

(*e*) C. Piso *de Cogn. & Cur. Morb. V.* 2. *Cap.* XV. *p.* 155.

(*f*) Sauvages *Noſolag. Method. V.* 3. *p.* 72.

(*g*) Linnaei *Gen. Morb.* 192.

(*h*) Macbride *Introduct. Method. in Theor. & Prax. Medic. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 3.

locum habet, definitionibus adjunxerunt, inter quos SYDENHAM (*i*) HALLER (*k*) HOME (*l*) & A. DE HAEN (*m*) nominaſſe ſufficiat; Febris continua remittens frequentisſima Dyſenteriae contagioſae comes, a permultis Auctoribus praeterita, a STOLL (*n*) & VOGEL (*o*) tamen memoratur.

Optima mihi videtur definitio CULLENII, & meae experientiae quam maxime congrua, certe illam hujus morbi, quem vidi ideam, graphice depingit, cum dicit, Dyſenteriam conſtituere Pyrexiam contagioſam; dejectiones frequentes, mucoſas, vel Sanguinolentas, retentis ple-

(*i*) SYDENHAM. *Opera Sect.* IV. *Cap.* III. *ed. Leid. p.* 178.

(*k*) HALLER *Hiſtor. Morb. Uratislav. anni* MDCXCIX. *Sect.* I. *p.* 66.

(*l*) HOME *Principia Medicinae p.* 3. *Sect.* 12.

(*m*) A. DE HAEN *Praelect. in* II. BOERHAAVE *Inſtitut. Patholog. edit. a* F. DE WASSERBERG *Tom.* III. §. 815. *p.* 151.

(*n*) M. STOLL. *Ratio Medendi in Noſoc. Vindabon. p.* 3. *Sect. IV. Cap.* 2.

(*o*) R. A. VOGEL *Praelect. de Cogn. & Cur. C. II. affectibus p.* 245.

plerumque foecibus alvinis; tormina; teneſmum (*p*).

§. III.

Variae Dyſenteriae ſpecies a Noſologis memorantur, nonnulli Auctores, illi praecipue, qui Sanguinis vel foecum cruentarum excretiones pro ſigno Dyſenteriae diagnoſtico habuerunt, omnes cruentas per anum evacuationes ad noſtrum revocârunt morbum, ſub hoc titulo ergo SAUVAGES in ſua Noſologia egit de *Dyſenteria benigna Spontanea* (*q*), quae a variis plethorae ſpeciebus oriri poteſt, a Sanguinis vera abundantia ſive plethora ad molem, a plethora ad ſpatium poſt membri notabilis amputationem, a plethora ad volumen, quando Sanguinis molem a calore auctam deprehendimus (*r*); benigna tunc mater Natura, noſtram laborans ſalutem, ſuperabundantem & inde nocituram Sanguinis copiam hac via e noſtro corpore eliminare ten-

(*p*) CULLEN *Synopſ. Noſol. Method. Gen.* 41.
(*q*) SAUVAGES *Noſol. Method.* 3. *p.* 74.
(*r*) GAUBIUS *Inſtitut. Patholog.* §. 387 *& ſeq.*

tentat. Haec Dyſenteriae ſpecies, ſi eo nomine hunc morbum vocare liceat, ergo minime cum noſtro morbo convenit, aeque minus ac a ſupra nominato Noſologo memorata *Dyſenteria catamenialis* & *gravidarum* (*s*), quae potius cum fluxu haemorrhoïdali inter benignae naturae conamina revocare debemus.

Alia memorata Species, quae a potu nonnullarum aquarum in hominibus non aſſuetis locum habet, talis in quibusdam regionibus exteros invadit, ut frequenter Pariſiis, Londini, Amſtelodami (*t*), ut etiam in Indiis Orientalibus obſervatur (*v*); a draſticorum abuſu oriri poteſt Dyſenteria, ut etiam ab acribus ingeſtis, fructubus immaturis, illa tamen ſpecies, quando nihil niſi acrimonia peccat, non eſt contagioſa & facilius ſanatur (*x*).

Sed inter illas ſpecies, quae ad noſtrum morbum propius accedunt, numerari merentur.

Dy-

(*s*) Sauvages *loc. citat. p.* 74, 75.

(*t*) Sauvages *loco citat.*

(*v*) Bond. *de Medic. Ind. Cap.* 3.

(*x*) Sauvages *loc. citat. p.* 78.

Dyſenteria atrabiliaria, quae febre eontinua remittente etiam comitatur, excretæ faeces virides, atrae, vehementer foetentes ſunt, ingens adeſt virium proſtratio, verbo, morbus eſt pernicioſiſſimus, de quo HIPPOCRATES iam dixit, Inteſtinorum difficultas (Δυσεντερία), ſi ab atra bile ortum duxerit, lethalis (*y*).

Dyſenteria miliaris morbus eſt exanthematicus, ubi materia acris inteſtina erodens cum villoſae Inteſtinorum tunicae fruſtulis ejicitur, quando in excrementis ſimul adeſt materia carnoſa ex Lympha & Sanguine coagulatis conſtans, vocatur *Dyſenteria carnoſa* (*z*).

Dyſenteria Intermittens febre nempe & Symptomatibus intermittentibus ſtipata, & Cortice Peruviano, omnibus aliis remediis incaſſum adhibitis, optime ſanata annotata fuit a D. LAUTTER (*a*).

Dy-

(*y*) HIPPOCRATIS *Aphoriſm. Sect.* IV. *Aphor.* 24.

(*z*) SAUVAGES *Noſol. Method. p.* 80, 81.

(*a*) F. T. LAUTTER *Hiſtoria Medica biennalis morborum ruralium &c. p.* 104 & 117.

Dyſenteria alba omnibus genuinae Dyſenteriae ſymptomatibus ſtipata eſt, Sanguis neque purus, neque cum foecibus commiſtus excernitur.

Dyſenteria caſtrenſis a RAMAZZINI obſervata (*b*) & a PRINGLE eleganter depicta eſt (*c*).

Dyſenteria epidemica quam optime deſcriptam invenimus a BAKER (*d*); a SYDENHAM in libro mox citato, a DEGNER in tractatu de Dyſenteria Bilioſa contagioſa Neomagenſium.

Dyſenteriam a frigore oriundam deſcripſit Doct. ROUPPE (*e*), quae quoad Symptomata admodum cum noſtra Dyſenteriae ſpecie congruebat, methodus tamen curandi prouti aliâ nitens cauſâ, admodum diverſa erat.

Dy-

(*b*) RAMAZZINI *de Morbis Artificum Cap.* 40. *Oper. omn. p.* 368.

(*c*) PRINGLE *Diſeaſes of the Army.*

(*d*) GEORGIUS BAKER *in libello de Catarrh. & Dyſenter. Epidemic. Londin. in Theſauro Cl.* SANDIFORT.

(*e*) L. ROUPPE *M. D. de Morbis Navigantium Cap.* II. *Sect.* 3.

Dyſenteria Æquinoctialis Indica in Indiis Orientalibus a Doct. BOND ſedulo & ſcienter obſervata & fideliter annotata eſt in tractatu de morbis indicis (*f*). Quatuor poſteriores hujus morbi ſpecies quam maxime cum morbo mox deſcribendo conveniunt, imprimis ultima in Indiis obſervata, cujus cauſae & Phaenomena aeque ac maxima curandi methodi pars quam aptiſſimi cum noſtrae Dyſenteriae ſpecie congruunt.

§. IV.

Diagnoſis, qua Dyſenteria contagioſa ab aliis morbis nonnullis ſymptomatibus cum illa convenientibus, vel etiam ab aliis hujus morbi ſpeciebus, ex diverſis cauſis oriundis, dignoſci poſſit, ex praecedenti breviſſimâ aliarum ſpecierum deſcriptione cum ſequenti fideliſſimâ morbi hiſtoriâ comparatâ haud difficile perficitur, in nonnullis morbis, ut in fluxu hæmorrhoïdali, evacuatio Sanguinis adeſt ſine torminibus; ſine ſignis contagii, ſine virium proſtratione, ſine excretionibus alvinis mu-

(*f*) JAC. BOND *de Medicina Indorum Cap.* 3.

mucoſis, potius foeces durae ſanguinem ex vaſis haemorrhoïdalibus apertis exprimunt; in Diarrhoea foeces liquidae, nonnunquam etiam muco permiſtae excernuntur, adſunt tormina, non tam valida ac in Dyſenteria, neque eo in caſu Sanguis excernitur, nec Teneſmi tam crudeliter aegros cruciant.

A. Lienteria & Fluxu Coeliaco non tantum ea ratione differt, quod in illis morbis Sanguis non excernitur, ſignum certe in Dyſenteria non diagnoſticum, ſed quoniam in illis evacuationibus ſine notabili cruciatu vel teneſmo, alimenta vix vel non vix quidem digeſta, vel etiam materia alba chyloſa excernuntur, praeter alia ſigna, quae paullo attentiori Medico haud evadere poſſunt.

§. V.

Morbus ille vel *Idiopathicus* eſt, qui ſine ullo morbo praegreſſo ſponte oritur, vel *Sympathicus*, quando alius morbi ob benignae Naturae conamina vel infauſtam materiae morbificae metaſtaſin ſequela eſt.

C A-

CAPUT SECUNDUM.

Hiſtoria Morbi.

§. I.

Illa Dyſenteriae ſpecies, quam in Indiis Occidentalibbs frequentisſime obſervavi, & cujus cura ſaepenumero meum occupavit animum, cum Dyſenteria bilioſo contagioſa a DEGNER (*a*) & Dyſenteria caſtrenſi a PRINGLE (*b*) tam exacte deſcriptis egregie conveniunt, immo plane pro uno eodemve morbo poſſunt haberi, exceptis tantummodo illis ſymptomatibus, quae peculiari Indorum Occidentalium climati & Incolarum victûs rationi tribui debent.

Quan-

(*a*) DEGNER *de Dyſenteria bilioſa Neomagenſ.*
(*b*) PRINGLE *on Diſeaſes of the Army.*

Quando Idiopathicus eſt morbus, neque alius morbi decurſum ſequitur, frequenter ſequenti modo ſeſe manifeſtare ſolet. —— Duo treſve dies antequam malum ſeſe manifeſte monſtrat, æger corripitur nauſeâ & oppreſſionis ſenſu in regione ventriculi, unde patet quod illud viſcus non debite ſuas agit functiones; Digeſtio alimentorum non rite perficitur, facies palleſcit, & videtur adeſſe univerſalis vaſorum omnium cutaneorum per totam corporis ſuperficiem conſtrictio, una cum illis ſymtomatibus, quae primum ſtadium febrile comitantur; Saepiſſime ohſervatur conamen ad vomitum, immo hâc viâ non raro materia virideſcens acris, immo nonnunquam corrodens excernitur, poſtquam haecce ſymptomata per diem unum vel alterum adfuerunt, ſentitur frequentiſſime dolor vehemens, acutus in regione epigaſtrica paullo infra ventriculum, eo in loco, ubi Colon ſub flexuram ejus magnam decurrit; In eo temporis puncto incipiunt alvineae excretiones, in morbi initio copioſae & bilioſae, dolor tunc magis ad inferiorem abdominis partem vergit; Quando morbus ad eum pervenit ſtatum, plerumque ſentitur febris exacerbatio veſpertina, cujus ſymptomata omni mane remittunt; dico ea tantummodo remittere, ſemper enim per univer-

verſum morbi decurſum febris manet cum ingenti virium proſtratione (*c*), alvi excretiones nnnc continuo pergunt, dolor, tormina (*d*) & tenesmus magis magisque increscunt, & non amplius, ut in mali initio, copioſae fiunt excretiones bilioſæ, ſed, licet continuo deſidendi adſint conatus involuntarii, nihil niſi paululum muci ſaepe ſpumoſi excernitur, intolerabili cum dolore, etiam ſanguine plus minus tingitur, immo nonnunquam violentiſſimo nixu fruſtra diu adhibito ne hilum quidem exprimitur: diriſſimus ille Tenesmus, graviſſimum atque prorſus intolerabile hujus morbi ſymptoma eſt, quo miſerorum corpus & anima adeo vehementer afficiuntur, ut robuſtiſſimos viderim milites dolore & crudeliſſimis fruſtra adhibitis conatibus proſtratos lacrymas fundentes, & miſerabili ejulatu de intolerabili malo quaerentes. (*e*)

Quando haec ſymptomata diu durant, tunica Inteſtinorum villoſa ſaepiſſime abraditur, & tandem, ano excernitur: Non raro etiam aeque

(*c*) Aëtius *Tetrabibl.* III. *Serm.* I. *Cap.* 43. *p.* 542.
(*d*) Degner *Cap.* III. *Sect.* 58.
(*e*) Aëtius *Tetrabibl. loco citat.*

que ac Pringle (*f*) vidi corpuſcula pinguedinoſa (*g*) & ſcybala duriora excreta, teneſmi nonnunquam adeo validi ſunt, ut ani prolapſus locum habeat, immo etiam, ob partium vicinarum conſenſum, ſtranguriam in illo morbi ſtadio obſervavi; (*h*) Lingua plerumque per univerſum morbum ſordet, & ſitis intenſa eſt, tandem poſtquam Dyſenteria per longum vel brevius temporis ſpatium, prouti aegri vires majores vel minores, prouti magis vel minus, ad putredinem diſpoſitus eſt, morbus ille prorſus formam febris lentae malignae aſſumit (*i*), non amplius percipiuntur remiſſiones, & veriſimilter gangraena in illo morbi periodo tubum Inteſtinalem incipit afficere, tunc enim peculiaris percipitur odor, quem nullis verbis deſcribere poſſum, ſed qui ab experto ad aegri ſpondam accedente faciilime dignoſcitur, quem ſemper triſtem mortis nuncium eſſe obſervavi, licet in nonnullis caſibus percipiebatur tres vel quatuor dies, antequam aeger ad plures abiit.

Foe-

(*f*) Pringle *Chap.* V. *Sect.* I. *part.* III.

(*g*) Aëtius *loc. cit.*

(*h*) Pringle *loc. cit.*

(*i*) Pringle *ibid.*

Foetor ille, licet probabiliter a gangraena incipiente ortus, tamen plane differt ab omni alio foetore putredinoſo a me unquam percepto. (*k*) Poſtea foeces foetidiſſimae, ſaepe etiam ſpumoſae (*l*) excernuntur (*m*), facies adeſt Hippocratica (*n*), cum delirio lucidis tamen intervallis interſtincto; tandem in ultimo morbi ſtadio dolor plane ceſſat, aegro, ſaepe etiam adſtantibus, ſpes ſanationis, ut ultima lampadis ſcintillatio, affulget, ſeſeque melius habere affirmat, donec, Gangraenâ nunc magis magisque proſerpente, mors inopinata triſtiſſimam ſcenam claudit.

§. II.

En frequentiſſimus hujus morbi decurſus, qui tamen non raro aliis comitatur Phaenomenis.

In

(*k*) Degner *l. c. Cap.* I. §. XXIX.

(*l*) Aëtius *Tretrabibl. l. c.*

(*m*) Macbride *Introd. in Theor. & Prax. Med. part.* II. *Lib.* III. *Cap.* 3.

(*n*) Degner *pag.* 266.

In nonnullis caſibus nulla nauſea & ventriculi percipitur oppreſſio, ſed faciem potius habet inflammatoriam, in hocce caſu non tam velox eſt Dyſenteriae progreſſus, & tenesmus non apparet ante diem octavum vel decimum (*o*).

Obſervavi quod, quo vehementiora Phænomena erant ſecundi ſtadii, febrilis nempe, eo minor erat morbi impetus verſus Inteſtina, tenesmus tardius ſeſe exhibebat, motu ille febrili forte revellebatur impetus humorum a tubo inteſtinali, hoc certe in omnibus fere caſibus obſervavi, quod excretiones alvinae omni mane durantibus febris remiſſionibus frequentiores, & magis copioſae erant, ſed in febris exacerbatione iterum diminuebantur.

In aliis, paucioribus tamen caſibus, febris intermittentis larvam induebat, & tunc mox notata obſervatio aperte in conſpectum veniebat, excretio enim alvina durante febre prorſus ceſſavit, poſt ultimum febris ſtadium, ſu-

(*o*) Macbride *Lib. citat. p.* 202. Oosterdyk Schacht *Inſtit. Med. Pract. P.* 2. *Lib.* 7. *Cap.* 14.

ſudoris nempe, finito paroxysmo mox redibat.

Non memini me unquam univerſum hujus morbi decurſum ſine ſanguinis evacuatione obſervaſſe, licet hoc Symptoma, in hoc morbo frequentiſſimum, a permultis Auctoribus pro Phaenomeno inſeperabili & ſigno diagnoſtico non habeatur. Nonnunquam in hoc morbo ingentem obſervavi flatuum moleſtiam & alvi evacuationes quam maximè borborygmis comitabantur, in aliis caſibus illud tamen locum non habebat.

§. III.

Haec ſunt Phaenomena, quae in Dyſenteria Idiopathica obſervavi. Sympathica Dyſenteria alium morbum comitans vel ſubſequens, praegreſſi vel praeſentis hujus morbi Symptomatibus quam maxime immutatur, variaque illius mali aſſumit Phoenomena, quorum ulterior deſcriptio anguſtas Academicae Diſſertationis limites longe lateque ſuperat.

Hoc tamen animadvertere debeo, quod Dyſenteriae mox deſcriptae ſpecies, con-

ſentientibus omnibus de ea agentibus Medicis, morbus eſt ſumme contagioſus (*p*), atque illud malum luce meridianâ clarius ſuam peſtem ab uno lecto ad alium propagare vidi, illudque contagium ſufflaminatum obſervavi illis remediis prophylacticis, quae, quando de cura agemus, in cenſum venient.

Certe hîc locus erat aptisſimus ad collocandas illas obſervationes in cadaveribus hoc malo trucidatorum captas & adnotatas, magnus tamen eorum numerus diro fato mihi dolenti, ut in praefatione dixi, ereptus fuit; pauca quaedam memorabo in partibus corporum hoc morbo affectis obſervata, partium non affectarum conditiones in memoriam revocare nequeo.

In omnibus cadaveribus perluſtratis inteſtina tenuia mihi non apparuerunt eroſa (*q*) ulceribus vel gangraenâ affecta, non niſi inflamma-

(*p*) Quod Degner *l. c.* Vogel *in Praelect. Med.* Cullen, Macbride, Pringle, omnesque Auctores, qui de hac Dyſenteriae ſpecie ſcripſerunt, una ore confirmant.

(*q*) Aetius *Tetrabib.* III. *Serm.* I. *Cap.* 43. *p.* 541.

mata illa vidi, praecipua hujus mali ſedes colon erat & rectum, quae in plerisque caſibus praeternaturaliter conſtricta inveni frequentiſſime tamen mali ſedes in inteſtino olon erat, quod ſaepenumero gangraenatum vel ulceratum mihi apparuit & quam optime cum obſervatis MORGAGNI (r) congruit haec obſervatio, quod etiam ad notatum invenio apud BONETUM (s): Exulceratio Inteſtini Recti non niſi raro mihi occurrebat. In cellulis inteſtini Coli memini me vidiſſe fruſtula lymphae coagulatae caſeo ſimillima. (t)

Haec ſunt poſt mortem obſervata, quae in mentem revocare potui, non magni certe momenti ſunt & vix memoratu digna.

Datâ qualicunque hujus Morbi Hiſtoriâ, procedendum erit ad enumerandas ejus Cauſas.

(r) *Epiſtola Anat. Med.* XXXI — G. BAKER *in libello ſupra citat.*
(s) BONETI *Sepulchret. Lib.* 3. *Sect.* XI. *obs.* 6.
(t) MORGAGNI *loc. citat. Art.* 17.

CAPUT TERTIUM.

De Cauſis noſtrae Dyſenteriae Speciei.

§. I.

Cauſa hujus Morbi proxima pro magnis in arte viris aenigma eſt, teſtante etiam Cullen (*a*), qui conſtrictionem Inteſtini Coli pro hujus mali cauſâ proximâ habere voluit, certum eſt, quod poſt mortem tales inventae fuerunt conſtrictiones, hae tamen, ſi a tanto Viro diſſentire auderem, potius pro morbi effectu, quam pro cauſâ ſalutarem, & mallem cum ſagaciſſimo dyſenteriae obſervatore Degner (*b*) aliiſque Auctoribus pro ejus cauſâ ha-

(*a*) Cullen *Pract. of Phys. Part.* I. *Lib.* V. *Sect.* 1077.

(*b*) Degner *de Dyſent. Contag.*

habere materiem acrem vel in ipſis Inteſtinis productam vel aliorſum adlatam, neque videntur argumenta a CULLEN ad hanc ſententiam oppugnandam advecta (*c*), ſi dicere fas ſit, mihi plane peremtoria, dicit, „ quod „ materia acris in tubo Inteſtinali haerens pro „ proxima Dyſenteriae cauſa haberi nequit, „ quoniam in omnibus caſibus ubi talis ſtimu„ lus ad inteſtina applicatur, alvina excretio „ certe copioſior redditur, quod tamen in „ Dyſenteriâ locum non habet." Cui reſpondeo, 1o quod in genere in initio hujus morbi certe evacuationes alvinae largiſſimae & bilioſae, ſunt teſtante etiam PRINGLE (*d*) 2o. Quod in plerisque caſibus, ubi tunica Inteſtinorum villoſa abraſa eſt, excretiones non ſunt copioſae, ſed potius parcae; Si materiae quaecumque etiam blandiſſimae, mitiſſimae inflammatas & excoriatas inteſtinorum tunicas tangant, validiſſima inde oritur irritatio, motus illorum periſtalticus augetur & conamina ad excernandas foeces excitantur, etiamſi nihil in inteſtinis excrementitium adſit, validi & dolorifici oriuntur teneſmi ſine ul-

(*c*) CULLEN *l. c.*
(*d*) PRINGLE *Diſeaſes of the Army P. 3. Ch. 5. S. 1.*

ulla foecum vel aliarum materiarum evacuatione, 3°. Tenesmus ille frequentiſſimum ſymptoma eſt poſt hypercatharſin, ſive illa a venenis arſenicalibus, aliisve, ſive a draſticis originem habeat. Ex his ſupra dictis ergo patet, quod materia acris valde ſtimulans in tubo inteſtinali adeſſe poſſit, absque quod inde copioſiores producantur alvi evacuationes; quod ergo CULLEN argumenta proximam hujus morbi cauſam a DEGNER aſſumptam, acrimoniam nempe in Inteſtinis, nequaquam deſtruunt; hoc fateri tamen neceſſe eſt, quod cauſa Dyſenteriae proxima, in abſcondito latet.

§. II.

Illae conditiones in ipſo corpore haerentes, quae homines ad hanc Dyſenteriae ſpeciem magis diſpoſitos reddunt, Cauſae vocantur Praediſponentes, imprimis ſunt

1°. Habitus corporis laxus, temperamentum biliofum homines caeteris paribus huic morbo magis obnoxios reddit.

2°. Illi, qui antea febribus aliisve morbis debilitati ſunt, facilius in Dyſenteriam incidebant, om-

omnia ergo, quae quacumque de cauſa debilitatem indicant, inter Dyſenteriae cauſas praediſponentes numerari merentur.

3°. Illi, qui ob innatam inertiam debitam negligebant munditiem, & quibus corporis veſtimentorumque nitor cordi non erat, facilius ab hoc morbo corripiebantur, majoresque apud illos faciebat progreſſus.

4°. Iuvenes & Senes huic morbo magis obnoxii erant, quam homines adulti & mediae aetatis.

5°. Foeminae non tam frequenter Dyſenteria laborârunt, forte ob cauſas occaſionales apud eas non adeo frequentes.

6°. Illos, quibus anima curis, & triſtitiâ obſeſſa erat, qui, ut, proh dolor! nimis frequenter locum habet, vel vi, vel impiâ fraude a parentibus, uxoribus, liberis & conſanguineis divulſi ad navigationem, vel inter milites coacti erant, ſaepiſſime huic crudeli morbo magis obnoxios eſſe obſervavi, & certe curae & moeror omnes fere corporis ſecretiones & excretiones impediunt, praecipue functiones vaſculorum cutaneorum.

§. III.

Illae Conditiones extra corpus humanum haerentes, quae in praediſpoſitis morbum producere poſſunt, Cauſae Occaſionales vocantur, in noſtro morbo imprimis memorari merentur.

1o. Expoſitio exhalationibus ab aquis paludoſis ſtagnantibus emanantibus quam maxime huic morbo anſam dat, quod non tantum ex quamplurimis clariſſimorum Virorum obſervatis, ſed etiam ex propria mea experientia lucide comprobatum vidi; in Legione noſtra octogeſima octava poſt e navibus exſcenſionem in inſulam Jamaicam numerabantur 750 viri, qui omnes, quamdiu Praeſidium agitabant in pugnaculo in loco ſicco ſito, bona ſatis fruebantur ſanitate, perpauci Dyſenteria laborabant; ſed poſtquam praeterlapſis nonnullis ſeptimanis in alio loco in vicinia magnae paludis ſito collocabantur, vix decem praeterierunt dies, quin fere quarta totius cohortis pars variis morbis, plerique tamen Dyſenteriae laboraverit, ſummo jure ſaepius

lau-

laudati PRINGLE obſervationes hoc facto confirmatas cenſeo (*e*).

2°. Anni tempeſtas quam maxime ei còntribuere videtur, praecipue in Indiis occidentalibus, ubi morbus ille multo frequentius in tempore pluviali graſſat, imprimis quando per nonnullos dies temperies ſicca intervenit, tunc enim ardor Solis intenſiſſimus eſt, & exhalationes ex ſolo antea permadido eo copioſiores ſunt, praeterea aeſtus ille poros cutaneos aperit ſudorem copioſum elicit, qui ſubito pluviorum reditu ſupprimitur, quod ſaepiſſime Dyſenteriae anſam praebet huc referri meretur (*f*).

3°. Prava plerorumque noſtrorum militum agendi methodus, quum caloris impatientes veſtes exuunt, immo omni nocte in aëre aperto nocivo rori expoſiti dormiunt (*g*).

4°. Vi-

(*e*) PRINGLE *l. c. P.* I. *Chap.* I. CULLEN *on Fevers Part.* I. *Ch.* IV. §. 84.

(*f*) PRINGLE *l. c.*

(*g*) HIPPOCRATES *de tempore pluvioſo* PRINGLE *l. c. Cap.* 3.

4°. Vitia in alimentorum qualitate vel quantitate. Milites in Indiis occidentalibus poſt primum illorum appulſum magnam diaetae mutationem ſubeunt, pro cereviſia tenui, cui aſſueti erant, nunc potu ſpirituoſo (*Rum* dicto) plerumque recenti fruuntur, qui iis gratiſſimus eſt, qua data occaſione, illum ſibi parare conantur, & avide ingurgitant; certe video me in hoc caſu diſſentire a Pringle (*h*), ſed mihi videtur, quod cereviſia tenuis a *byne*, ſubſtantia quam maxime antiſeptica & juxta Macbride (*i*), aliorumque experimenta ingentem aëris fixi copiam continente praeparata, certe potius pro remedio antidyſenterico, quam pro cauſa hujus morbi haberi deberet, & potus ille ſpirituoſus *Rum*, imprimis quando recens eſt, mihi ſummo nocivus in hoc morbo videtur, non tantum ob varias in eo contentas ſordes, ſed etiam, quia variis experimentis comprobatum eſt, quod hic liquor a machinis deſtillatoriis nocivis notabilibus plumbi particulis in-

---

(*h*) Pringle *l. c. part.* 2. *Cap.* 2.

(*i*) Macbride *Append. ad. Introd. in Theor. & Prax. Med. p.* 2.

inquinatur (*k*), & praeterea avida potûs illius vel aliorum ſpirituoſorum ingurgitatio debilitatem in conſtitutione C. H. producere queat, teſtante etiam PRINGLE (*l*), quae Dyſenteriae periculoſiſſimae anſam praebere poteſt.

(*k*) DR. JOHN. HUNTERS *experiments on the Rum uſed by the Soldiers in Jamaica in ultim. Volum. Comm. Med. Londini.*

(*l*) PRINGLE *l. c.*

✣ ✣

✣

CA-

CAPUT QUARTUM.

De Prognoſi.

§. I.

Nullus fere morbus eſt, in quo majori jure Hippocraticum effatum adducere poſſumus „ acutorum morborum non omnino tutae ſunt Praedictiones (*a*).

Morbus ille ſemper periculoſus eſt, praecipue ſi paullo provectior, breviſſima mora illum lethalem reddere poteſt:

Principiis obſta, ſero Medicina paratur
Dum mala per longas invaluere moras.

Quan-

(*a*) Hippocrates *Aphor. Sect.* 2. *Aphor.* 19.

Quando morbus ſemel egit radices ſemper de malo in pejus increſcit, atque ſtupenda velocitate progreditur ut recte obſervavit DEGNER (*b*), prognoſis tamen pro variis morbi ſymptomatibus fauſta vel infauſta eſt.

§. II.

Felicior videtur Prognoſis.

1°. Quando ſymptomata morbi irruentis mitiora & pauciora ſunt (*c*). Quando alvina excretio violentioribus torminibus & teneſmis non concomitatur.

2°. Ætas adulta fauſtiorem praebet prognoſin (*d*), ob vitae vigorem, quam ſi morbus pueros, adoleſcentes vel ſenes invadit; Foeminas etiam (licet alii aliter cenſeant) experientiâ non tantum huic morbo, non

(*b*) DEGNER *de Dyſenteria bilioſa contagioſa.*

(*c*) HIPPOCRATES *Praedict. Lib.* II. *Cap.* 13. *p.* 821. *Edit. Charterii.*

(*d*) DEGNER *de Dyſent. Bilioſo-contagioſa.* HIPPOCRATES *l. c.*

non adeo obnoxias vidi, ſed prognoſis apud illas vulgo melior erat.

Num effatum HIPPOCRATIS, quod Gravidâ ſuperveniens Dyſenteria periculo plena eſt (*e*), firmo nititur fundamento, autopſia mihi non probavit.

3°. Nonnulli Auctores dixerunt, quod, ſi hoc malum ſedem & cauſam habet in inteſtinis craſſis, faventior tunc prognoſis erit, quam ſi inteſtina tenuia infeſtat. Sed in omnibus, quae perluſtravi cadaveribus nunquam inteſtina tenuia gravi malo affecta vidi, ſed ſemper inteſtina craſſa.

4°. Si faeces colorem naturalem & conſiſtentiam aſſumere incipiunt, optima eſt Prognoſis, teſte HIPPOCRATE (*f*), fomes enim morbi tunc imminutus denotatur & quod chyli abſorptio debite peragitur.

5°. In morbi initio ructus & flatus optima ſunt ſigna, non tamen in morbo provectiori.

6°. San-

(*e*) HIPPOCRATES *l. c.*

(*f*) *Aphor.* 14. *Sect.* 2.

6°. Sanguinis puri excretio in initio morbi mihi, teſtante etiam Pringle (*g*), non videbatur infauſtum eſſe Phænomenon.

7°. Sudoris ſubitanea eruptio, ut nonnunquam locum habet, vel cutis per totum morbi decurſum madida feliciorem prognoſin indicare mihi videntur.

8°. Debita urinae excretio bonum in hoc morbo ſignum praebet, quoniam auctae alvi evacuationes diureſin minuunt, vel etiam prorſus ſupprimunt; ob conſenſum colli veſicae cum inteſtinis aliquando ſtranguria adeſt, ita Degner in Epidemia Dyſenterica obſervavit, quod aegri per plures dies urinam non niſi guttatim emittebant (*h*).

§. III.

Infauſtum immo lethalem morbi exitum praeſagere videntur.

1°. Æ-

(*g*) Pringle *l. c. p.* 3. *Cap.* 5. *s.* 1.

(*h*) Degner *l. c. Cap.* I. § 29. *pag.* 17. & *Cap.* 3. §. 72.

1o. Ætas junior vel decrepita Senectus (*i*).

2o. Quando morbus homines invadit, quorum viſcera obſtructa, indurata, vel alio modo morboſa ſunt, vel in quibus caecochymia locum habet.

3o. Si aegri vires a morbo praegreſſo fractae ſint.

4o. Quo magis foeces in morbi initio a ſtatu naturali recedunt, eo pejor eſt prognoſis.

5o. Ut etiam infelicem mali exitum praevidere poſſumus, quando Symptomata numeroſiora (*k*), in primo inſultu vehementiora ſunt, & ſubito magna eſt virium proſtratio.

6o. Peculiaris foetor in hiſtoria morbi memoratus peſſimum praebet ſignum, ut etiam fa-

---

(*i*) Degner *l. c.* & Hippocrates *Præd. oper* Hippocr. & Galen, *ed* Charteri *Tom.* VIII. *p.* 821. Aëtius *Tetrabibl.* III. *Serm.* I. *Cap.* 43. *p.* 542. & 543. *edit Baſil.*

(*k*) Hippocrates *Prædictionum Lib.* II. *Cap.* XIII. *Tom.* VIII. *p.* 821. *Edit Charterii.*

facies Hippocratica dicta, ſubitaneum doloris levamen, vel plenaria ejus ſublatio, quæ, aeque ac inſcia & involuntaria foecum excretio, mortem proxime inſtare indicat.

Quam plurima alia ſigna a variis Auctoribus ut ab ETMULLER, BONETO, FORESTO, RIVERIO, BOERHAAVE aliisque memorata fuerunt, illa tamen mox memorata ad hanc Dyſenteriae contagioſae ſpeciem propius pertinent.

CAPUT QUINTUM.

De Medendi Ratione.

§. I.

Cura Dyſenteriae contagioſae ſummo jure dividitur in Prophylacticam & curatoriam, & certe, ſi ullus morbus, Dyſenteria Prophylaxin requirit, & debite hunc in finem inſtituta Praeſidia fauſtiſſimum promittunt effectum (*a*).

Curae prophylacticae ſcopus duplex mihi videtur, Primo, ut illos homines, quos ad loca, ubi Dyſenteria morbum fere endemium conſtituit, ducimus, adverſus perniciofiſſimum hoc

(*a*) Degner *l. c. Cap.* LV. §. 1.

hoc malum muniamus, iisque debitum vitae regimen praeſcribamus.

Secundo, ut morbo jam graſſante praecaveamus, ne peſtiferum ejus contagium ſe magis magisque inter caeteros ſpargat.

§. II.

Quod ad primum curae prophylacticae ſcopum attinet, omnino in genere totis viribus in eo verſari debemus, ut omnes cauſae occaſionales, quantum fieri poteſt, evitentur. Illi, qui noſtrae curae dediti ſunt, quando periculum diriſſimi Dyſenteriae contagii inſtat, ſedulo nonendi ſunt ut prae omnibus corporis & veſtimentorum mundities iis cordi ſit.

Quantum fieri poteſt cavendum, praecipue in Indiis tam Orientalibus quam Occidentalibus, ne recenter advenae ſpirituoſis potubus nimis indulgeant, ne inſueti caloris impatientes, praecipue tempore pluvioſo, nimis denutati ſe aëri aperto imprimis nocturno imprudenter committant, illis tamen nimium metum ſaepe nocivum morbi periculoſiſſimi impertire non debemus, potius hilares & cu-

& curis ſint vacui; hi, qui impia fraude patriâ erepti ſunt, (nefarium facinus!) prae aliis noſtram merentur miſericordiam, illorumque ſpiritus tempeſtivo ſolatio erigere noſtrum eſt.

Sic ſpes eſt, ſi homines mente & corpore ſanos & debito vitae regimine adverſus omnia mala munitos in loca etiam pravo morbo endemio infeſta ducere coacti ſimus, ut ſana prophylaxi, ſi illos non prorſus a contagio immunes ſervemus, ſaltem morbum plerisque lethiferum pro illis non adeo periculoſum reddamus.

§. III.

Alter curae prophylacticae ſcopus eſt, ut in illis locis ubi Dyſenteria jam obſervatur, etiam in noſocomiis, ubi multorum dyſentericorum congeſtio lethali mali progreſſui ad alios nimis favet, contagium quantum fieri poteſt minuatur & ſic implacabilis mortis imperio obſtaculum ponatur, ad hunc, ſi fieri poteſt, ſalutarem effectum producendum præcipue inſervire poſſunt ſequentia auxilia.

Ægro-

Ægrotantes Dyſenterici non cum iis, qui aliis laborant morbis, in uno eodemque noſocomii cubiculo jacere debent, ſed quantum fieri poteſt ab aliis ſeparentur (*b*) hoc ſi impoſſibile ſit, eorum lectus magnis ſejungantur intervallis, & optimum erit præſidium, ſi continuo fumigationes ope ligni vel baccarum juniperi, vel cum thure, aliisque gummi aromaticis, vegetabilibus reſinoſis & antiſepticis inſtituantur, vapor flagrantis Sulphuris, nitri vel pulveris pyrii optimi poteſt eſſe uſus quemadmodum methodus ad ſiſtendum contagium mihi a Doct. Carmichael Smyth communicata, & ab eo optimo cum effectu in febribus putridis adhibita, hîc etiam ſummae utilitatis eſſe poteſt, ſuadet ille, ut inter ægrorum cubilia ponantur lagenae apertae acido nitroſo repletæ, ut vapor adſurgens corrigat athmoſphaeram, & ſic contagii progreſſum in morbis putredinoſis, ut etiam in Dyſenteriâ contagioſâ ſiſtat. —— Acetum per cubiculum circumſpergere certe parum efficere adverſus contagii progreſſum mihi videtur; ad aegrorum refectionem, non nihil contribuere poteſt —— Dy-

(*b*) Degner *l. c.* §. XV. *Cap.* IV.

Dyſentericorum cubicula ſpatioſa ſint & puriori aëri debite patentia.

Foeces excretae in hoc morbo ſaepe foetidiſſimae quam citiſſime ab aegrorum lectis, a cubiculo, immo a domo amoveantur, ſeduliſſima enim attentione per totum morbi decurſum curandum eſt, ut aegri nitidi & ab omnibus ſordibus puriſſimi ſerventur, neque inutile foret ſaepius illorum manus aquâ tepidâ cum aceto commixtâ abluere.

Cibi & Potus ex antiſepticorum genere deſumantur.

Haec praecipua ſunt hujus morbi remedia prophylactica, quibus mali ingreſſus impeditur vel ulteriori diſperſui obſtaculum ponitur.

§. IV.

Cura Dyſenteriae curatoria, ſequentibus abſolvitur indicationibus.

1°. Ut primae viae a ſordibus depurgentur.

2°. Ut materia acris a tubo inteſtinali elimi-

minetur, quae ſive proxima hujus mali cauſa ſit, nec ne, certe ab omnibus auctoribus (c) in Inteſtinis adeſſe agnoſcitur, & ſic etiam diriſſimis hujus morbi ſymptomatibus, torminibus & teneſmo obviam ire conatur Medicus.

3°. Ut impetus humorum circulantium quantum fieri poteſt, ope diaphoreticorum debito temporis puncto adhibitorum ad vaſa cutanea determinetur.

4°. Quum hicce morbus quam maxime ad putredinem tendit, continuo hoc attendendum eſt, ut vis vitae ſuſtentetur & debilitati, in nonnullis caſibus, ab inevitabili uſu laxantium & diaphoreticorum facile exortae occurratur.

5°. Ut finito jam morbo, inteſtina & Systhema corporis univerſum prudenter roborentur, remanensque acrimonia, ſi ulla ſit, ſubigatur.

§. V.

(c) DEGNER, PRINGLE, CULLEN aliique in ſaepius memoratis tractatibus.

§. V.

Quod ad primam indicationem pertinet, ut primae viae a ſordibus depurgentur, quum frequentiſſime morbus ille nauſeâ & vomitu inchoat, emeticum fere ſemper in initio requiritur, quem in finem vel Ipecacuanha vel Tartarus emeticus vel ambo ſimul adhiberi poſſunt, cum potu largiori & infuſis diluentibus ex infuſis Flor. Chamaemeli vel Cardici Benedicti (*d*). Licet Radix Ipecacuanhae, a DEGNER (*e*), PISO (*f*), & BAGLIVIO (*g*) ob ſpecificam adverſus Dyſenteriam virtutem decantetur, tamen experientia (saepius enim parvis doſibus illam adhibui) me docuit effectum ejus parum eſſe commendabilem; ſaepe citatus G. BAKER in eadem cir-

(*d*) DEGNER *l. c. Cap.* III. §. II. A. CRUCIANI *Diſſ. de Dyſenteria in collect. Diſſertat. Med. Vendobonenſ. ad morbos chronicos edita a* J. EYEREL. V. I. *Diſſ.* VI.

(*e*) DEGNER *Cap.* III. §. 18.

(*f*) C. PISO *de Indiae utriusque re naturali & Medica L.* II. *c.* 9.

(*g*) BAGLIVIUS *prax. med. Lib.* I. *de Diarrh. & Dyſent.*

circa Ipecacuanham verſatur opinione; in morbi initio pro emetico illam Tartaro emetico junctam dedi. Sed credo vires ejus nihil prae tartaro emetico peculiare habere, immo forte Tartarus Emeticus praevalere videtur.

Illi auctores, qui ex profeſſo de Dyſenteria ſcripſerunt uno fere ore remediorum purgantium uſum laudibus in coelum extulerunt, & ſimul nocivum adſtringentium & opiatorum in morbi initio effectum demonſtraverunt, inter quos CULLEN (*h*), PRINGLE (*i*) & BAKER (*k*) nominâſſe ſatis erit; DEGNER etiam quam maxime materiae acris inteſtina irritantis egeſtionem commendat (*l*) & hunc in finem Rhabarbari vires valde attollit, immo illi radici ſpecificam adverſus hunc morbum virtutem adſcribit (*m*).

Rhei

(*h*) CULLEN *l. c. part.* I. *b.* IV. §. 1080.
(*i*) PRINGLE *part.* 3. *c.* V. §. 4.
(*k*) G. BAKER *in l. c.*
(*l*) DEGNER *de Dyſenter. contag. Cap.* 3. §. 11.
(*m*) DEGNER *l. c. c.* 3. §. 28.

Rhei efficacia in hoc caſu mihi ſemper ſuſpecta fuit ob incertam & tardiorem ejus actionem, & vim ejus adſtringentem, hanc meam opinionem confirmatam video in optimo circa hunc morbum tractatu Doct. G. BAKER ſupra memorato.

Antequam Oleum Ricini, (de quo in poſterum) adhibebam, ſale utebar cathartico amaro ſoluto ope vitelli ovi cum oleo olivarum vel amygdalarum commiſto, hoc remedium praeſtantiſſimum inveni, quando ventriculus illud, ob ſaporem valde nauſeoſum, non reſpuit, quod tamen ſaepiſſime contingebat.

§. VI.

Secunda Indicatio, Subactio ſcilicet Acrimoniae irritantis, poſtulat oleoſa demulcentia, laxantia lenitiva parvis doſibus longisque intervallis & hîc quam maxime commendare debeo oleum Ricini per expreſſionem tanquam remedium in hocce morbo praeſtantisſimum, efficaciſſimum, oleum illud ex ſeminibus Ricini communis LINNÆI, vulgo *Palma Chriſti* vocati, exprimitur, albidum eſt, ſpiſſiusculum, ſi recens eſt, aetate magis

gis ſpiſſeſcit & rubicundum fit, hoc Remedium ſemper formâ mixturae adhibui cum vitello ovi in aqua Cinnamomi ſolutum, & additae Syrupo C. Aurantiorum quantum ſufficiebat ad gratam dulcedinem.

Capiebant aegri hujus mixturae ſeſcunciam quartis vel ſextis horis, ſequentes optimos effectus ab hocce oleo obſervavi.

1°. Materia acris in ventriculo producta eo demulcebatur & leniter evacuabatur, tormina & teneſmi ſic admodum minuebantur, imo nonnunquam prorſus tollebantur.

2°. Eo Remedio aegri eontinuo leniter inteſtina exonerabant, iisque exonerationibus illud oleum ſemper aliquid ſuppeditabat, ſic diriſſimi in hoc morbo cruciatus, Teneſmi, ab inanibus ad alvum evacuandam conaminibus oriundi, oleo Ricini quam maxime mitigabantur, vel etiam brevi prorſus ablati fuerunt, tollendo ergo duo haecce graviſſima imo plane intolerabilia Symptomata Tormina nempe & Teneſmum, diſpoſitioni ad Gangraenam obviam ire debet, quae vehementi horum Symptomatum dolore frequenter excitari mihi videtur; & certe in illis caſibus, ubi

ubi data fuit occaſio curandae Dyſenteriae ab ipſo morbi initio propinatione olei Ricini, ſemper optimum ab ejus uſu percepi effectum, moleſtiſſima illa mox memorata Symptomata immo ipſe morbus quotidie diminuebantur, donec prorſus ceſſabant.

§. VII.

Tertia Indicatio augmentum Diaphoreſis poſtulat.

Quum, ut antea §. III cap. III dixi, intempeſtivam corporis denudationem & refrigerationem ſaepiſſime inter hujus morbi cauſas obſervavi, certe ſuppreſſae Diaphoreſis reſtitutio in integrum prodeſſe debet, ita tamen, ut remediis eum in finem adhibitis, nec ſolida debilitando & fluida nimis attenuando putredini faveamus, nec nimio ſtimulantium uſu febrim augeamus, neque effecta medicamentorum leniter diaphoreticorum, moderatâ illâ alvi evacuatione ab oleo Ricini excitata, impedita fuerunt, ſic dicit etiam Cullen (*n*), quod circulationis ad cutem ope

(*n*) Cullen *l. c. Part.* I. *Ch.* VI. §. 168.

ope ſudoriferorum directioni uſu moderato purgantium favetur.

Medici nonnulli optimos effectus remediorum ſudoriferorum adhibitioni tribuerunt, illa tamen medicamina de die parum vel nihil efficere poſſunt, quoniam hoc tempore aegri ſaepius e lecto ſurgere debent ad alvum exonerandam, quo ſomni tempore non tam frequenter vexantur, veſpere ergo tantum illa remedia dedi & poſtquam per duos tresve dies mixturam demulcentem ſupra praeſcriptam ſumſerunt; (haud quaquam antea) cum diaphoretico jungatur paululum ſucci papaveris, quo vis ejus ſudorifera non tantum augetur, ſed ſimul aegro ſomnus et quies conciliantur.

§. VIII.

Quartae Indicationi, virium ſcilicet ſuſtentationi & putredinis correctioni ſatisfacere conatur Medicus remediis antiſepticis, roborantibus, excitantibus, cuique, qui materiem medicam primis tantummodo guſtavit labiis, notiſſimis; quae ergo hîc fuſius & nominatim adducere ſupervacaneum foret; Radicem

Columbo tanquam in hoc morbo utiliſſimam tantum nominabo.

Diaeta ex cibis potubusque eupeptis & euchymis parca quantitate, ſed ſaepius adhibitis conſtare debet; uſus vini generoſi debita doſi tantum pro excitante & antiſeptico, nunquam ea quantitate, ut febrim augeat, dyſentericis in hoc morbi ſtadio ſaepe quam maxime prodeſt, praecipue verſus finem morbi & quando vires admodum exhauſtae ſunt; talia remedia etiam cum ſupra commendata mixtura jungere poſſumus, ſi adhuc aegri vires non nimis imminutae ſint, & ſic duabus Indicationibus uno eodemque tempore auſcultare remedio.

Fructus maturi dyſentericis non tantum ſemper gratiſſimi eorumque ſitienti palato delectabiles ſunt, ſed etiam tantum abeſt, ut illi hunc morbum procreare, vel maxime ei nocere poſſint, quemadmodum nonnulli voluerunt Auctores, ut, potius pro optimo remedio ſint, quod jam ab Alex. Tralliano (o) & poſtea a Degner (p), & Prin-

---

(o) Alex. Traliani *Lib.* VIII. *ed Baſil.*

(p) Degner. *l. c. Sect.* 39. 77. *Cap.* III.

Pringle (*q*), Baker (*r*) & Macbride (*s*), obſervatum fuit. — Pariterque praeſtant acida omnia nativa vegetabilia, acida foſſilia, quia mihi nimis acria videbantur, nunquam in uſum vocavi.

§. IX.

Quinta Indicatio, totius corporis & praecipue inteſtinorum virium incrementum ſuadens, eadem fere ac praecedens poſtulat remedia, tonica ſcilicet adſtringentia, roborantia, idemque vitae regimen.

Per totum hujus morbi decurſum diaeta demulcens ſit ac putredinem reſiſtat; cibus ergo ex mucilaginoſis facilis digeſtionis, potus ex aqua hordei, oryzae, panis, decocto albo, ſimilibusque, additis magis vel minus excitantibus, deſumantur; quae preterea ad Diaetam attinent, ſatis ſuperque a Degner, Pringle, Baker aliisque praeſcripta ſunt.

§. X.

(*q*) Pringle *l. c. p.* I. *Cap.* 3.
(*r*) G. Baker *l. c.*
(*s*) Macbride *l. c.*

§. X.

Quum virium ſuſtentatio & putredinis depulſio praecipuam curationis partem in noſtro morbo efficiunt, certe ſummi eſt momenti de nocivo vel proficuo venae ſectionis effectu nonnihil dicere; Pringle (*t*) & Baker (*v*) V. S. commendârunt & certe non dubito, quin tanti nominis Viri, optimum effectum in Dyſenteria viderint, & inde concluderem, quod illud remedium forte in Europa; illorum Virorum praxeos ſede, optimi uſus eſſe poteſt; nunquam tamen bonum eventum a V. S. in Indiis Occidentalibus obſervavi, in calidiori illo climate corporis ſolida & fluida ad putredinem magis ſunt diſpoſita & licet ſymptomata adſint, quae inflammationis metum incutere poſſunt, V. S tamen nunquam bonum habuit effectum, potius e contra nociva fuit, vires diminuendo & ſic morbo favendo; tantum abeſt, quod aegri robur infringendum ſit, quod ma-

(*t*) Pringle *part* 3. *Cap.* V. §. 4.
(*v*) Baker *l. c.*

magis, vires omnibus, quibus pollet ars, auxiliis ſuſtendandae ſunt, ut aeger tanto hoſti reſiſtere valeat, DEGNER etiam V. S. in hoc morbo improbavit, licet in Europa praxin agebat (*x*), & CULLEN dicit, quod nunquam in morbo, ubi debilitas inſtat, ſymptomata inflammatoria pro V. S. indicantibus haberi debeant (*y*).

§. XI.

Talis erat mea curandi methodus, quae ſaepiſſime quam optime pro voto mihi ceſſit, quando non deërat occaſio ad huncce morbum ab ipſo ejus initio tractandum, ſed quando hoc mihi non contigerit, ſi, quacumque de cauſa morbus ſuas jam egiſſet radices, antequam auxilia praeſtare potui, vel ob majorem aegrorum a noſocomio diſtantiam, vel ob eorum inertiam vel contra remedia praeſcriptamque diaetam repugnantiam, quando morbus tam vehemens erat, ut omnia adlata remedia ſperneret & inteſtinorum ab

(*x*) DEGNER *Cap.* V. §. 10.

(*y*) CULLEN *on Fevers Part* I. *Ch.* VI. §. 141.

abraſorum indicia jam adeſſent, diverſa ab antea commendatis, tunc inſtituenda erat ratio medendi; vires aegrorum quam maxime labefactatae evacuationes non amplius ferebant & medicus etiam invitus cogitur ad opiatorum praeſcriptionem, licet ea remedia hoſtem potius includere, quam pellere videantur, praecipue in illis caſibus, ubi neceſſariae evacuationes praemitti non potuerunt, inevitabile tamen nonnunquam eſt pro tempore cum hoſte inducias facere, ad ſiſtenda moleſtiſſima & dolorifica hujus morbi ſymptomata, crudeles tenesmi & ut aegro ſuo morbo defatigato eorum & demulcentium uſu pacata nonnulla momenta conferamus.

Tunica inteſtinorum abraſa enematibus ex mucilaginoſis, oleoſis, ſolutionibus amyli quaſi reſtituere & ſic tubum Inteſtinalem ab acri dyſenterica materie defendere debemus, DEGNER hunc in finem commendat uſum internum Radicis Salab *(z)*, cujus uſus a G. BAKER tanquam ſummae utilitatis memoratur: ſemper neceſſe inveni clysmatibus non-

(z) DEGNER *l. c. Cap.* 3. §. 60, 68. *Salab Orchis morio* LINN.

nonnihil opii adjicere, ut diutius retineantur in inteſtinis tenerrimis a minimo ſtimulo ad excretionem irritatis, in nonnullis tamen caſibus inteſtinum rectum adeo ſenſile erat, ut fiſtulam clyſteris etiamſi caute inteſtino ovillo vel ſuillo inveſtitam ferre non potuerit; ſaepe potus largiores ſeri lactis, nonnunquam abdominis fomenta, in aliis, rarioribus tamen caſibus, veſicatoria profuerunt.

Quando aeger his aliisque auxiliis majus acquiſivit robur, & tunica Inteſtinorum villoſa fere ſanata erat, tunc radix Columbo ſummae erat utilitatis ſimul cum vino dulci generoſo; remedia opiata, cum aromaticis juncta, ut Theriaca, Philonium Londinenſe, aliaque ab Auctoribus commendata, ſemper nocivos habuerunt effectus *(a)*; Lignum Campechenſe & Simarubae Cortex a nonnullis admodum laudata, licet utiliſſima forte remedia, non adhibui, quoniam Radix Columbo & in nonnullis caſibus, Cort. Peruv. omnino meam ſpem impleverunt: SYDENHAM notavit, quod Dyſenteriam ſolius ejus laudani ope ſaepis-

(*a*) De aromaticorum effectibus nocivis vide BAKER *in tractatu ſaepius memorato.*

piſſime ſanaverit (*b*), ſed quam maxime differt illa Dyſenteria SYDENHAMI a noſtro morbo.

Cortex Peruvianus ſummam habuit utilitatem, quando febris, quae Dyſenteriam contagioſam comitabatur, formam intermittentis induit, tunc Cortex ille non in ſubſtantiâ, quam prae inteſtinorum tenerrimorum irritabilitate ferri nequit, ſed in Decocto, vel potius in infuſo filtrato adhiberi debet; tunc etiam neceſſe videtur, ſi vires ferant, uſum olei Ricini Corticis Peruviani uſui interponere.

§. XII.

Sic nunc meam qualemcunque Diſſertationem ad finem perduxi, diriſſimi ſaeviſſimisque ſymptomatibus ſtipati morbi, qui in variis orbis terrarum partibus, praecipue tamen in regionibus a me viſitatis, inter omnium hominum claſſes, imprimis inter milites ſaepe graviſſimam edit cladem, hiſtoriam, prognoſin, & curandi methodum pro vi-

(*b*) SYDENHAM *de Morbis Acutis* §. 4. *Chap.* I.

viribus pertractavi; propria mea experientia, quantum memoria ſuppeditabat, calamum direxit, meaque comperta clariſſimorum in arte Virorum obſervationibus confirmare tentavi, immo & in paucis caſibus a nonnullis diſſentire auſus fui, certe me non immodeſte jactabo, per inde ac, ſi circa morbum tam egregie ab egregiis Viris tractatum aliquid novi antea non detecti inveniſſem, meque ſatis felicem habebo, ſi meorum obſervatorum communicatione ad corroborandas ſummorum Medicorum obſervationes, ad confirmandam rectam huic morbo medendi methodum &, ad evitandos tam in curatione, quam in vitae regimine errores, aliquid non inutile contribuere mihi licuerit.

Vitia ſine dubio hîc inde in hoc ſpecimine obvia, ut B. L. pro humanitate corrigat; omiſſa ſuppleat, etiam atque etiam, rogo.

T A N T U M.

COROLLARIA ET THESES.

I.

In Dyſentéria bilioſo - contagioſa parum efficere videtur Rhabarbarum.

I I.

In eodem morbo Venae Sectio nociva eſt.

I I I.

Quam optime prodeſt in illâ Dyſenteriae ſpecie Oleum Palmae Chriſtae recenter expreſſum, Oleum Ricini vocatum.

I V.

An Alimenta oleoſa vel pinguia nonnunquam cauſae Diarrhaeae? — Si affirmetur, quomodo producuntur effectus? —

V.

In primo ſtadio Phthiſis Pulmonalis quam maxime prodeſſe poteſt Motus Lenis Oſcillatorius.

V I.

Ut etiam in illo morbo optimos praeſtat effectus Hyoſcyamus niger.

VII.

VII.

In Chorea Sancti Viti Aconitum recens valde proficuum videtur.

VIII.

In Hydrope potus Aquoſi largiores ſaepe maxima cum utilitate adhibere poſſunt.

IX.

In Anaſarca, ut etiam in omnibus tumoribus aquoſis, optimo cum effectu datur Lactuca Sylveſtris.

X.

Ut etiam in Hydrothorace Digitalis Purpurea.

XI.

Diuretica nimis ſtimulantia ad Urinae ſecretionem parum proſunt.

XII.

Omnia, quae vaſorum externorum conſtrictionem producunt, internas ſecretiones augent.